



A Magyar Nemzeti Bank tájékoztatója a CRD IV/CRR működési kockázati előírásaival összefüggő szabályozásról

Az Európai Parlament és a Tanács a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló 575/2013/EU rendelet (CRR) elfogadásával jelentősen módosult a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások működési kockázat kezelési és tőkekövetelmény számítási szabályozása.

A Tájékoztató célja a hitelintézetekre és a befektetési vállalkozásokra vonatkozó hatályos működési kockázati szabályozásával kapcsolatos előírások összefoglalása, azok betartásának megkönnyítése érdekében, valamint a várható új előírásokra vonatkozó figyelemfelhívás.

A kötelező érvényű szabályozáson túl a legjobb szakmai gyakorlatot tükröző EBA ajánlások egy része továbbra is hiánypótló szakmai megoldásokat tartalmaz.

A Tájékoztató nem törekszik a teljes körű, részletes ismertetésre, hanem megadja a működési kockázatokra vonatkozó, a Tájékoztató közzétételének napján hatályos szabályok megnevezését, fellelhetőségét, az előírások tartalmára való utalást, valamint az adott szabály Magyarországon történő alkalmazását. A Tájékoztató az érintettek és az érdeklődők számára kiindulópontként szolgálhat ahhoz, hogy utána tudjanak nézni a részletes szabályoknak, s azokat alaposan megismerve betarthassák azokat.

I. EU irányelv

Az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve (2013. június 26.) a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (a továbbiakban: CRDIV)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1417514400660&uri=CELEX:02013L0036-20140320>

Az irányelv a működési kockázatra vonatkozóan elsősorban közvetett szabályozást tartalmaz. Előírja az illetékes hatóságok feladatkörét a működési kockázatkezelés belső szabályozásával, valamint rámutat a működési kockázat fogalmi meghatározásának CRR-beli helyére.

II. Hazai törvények

A CRD IV-ben szereplő működési kockázatokhoz kapcsolódó követelmények a Hpt-ben és a Bszt-ben implementálásra kerültek, ezért a hazai hitelintézeteknek és befektetési vállalkozásoknak a Hpt-ben, illetve a Bszt-ben megfogalmazott szabályoknak kell megfelelniük.

1. 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300237.TV

2. 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól (Bszt.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700138.TV

A Hpt-ben és a Bszt-ben a működési kockázatokra vonatkozó legfontosabb részek a következők:

Szabály	Hpt.	Bszt.
Az értelmező rendelkezések (fogalom meghatározás)	6.§ (1) 83.	
Személyi, tárgyi feltételként előírt információs és ellenőrzési rendszer, rendkívüli helyzetek kezelésére szolgáló terv	67. §	100. §
Vállalatirányítás részeként működési kockázati szabályozás, kockázatmérséklés előírása normál és vészhelyzeti működés esetére.	108. (5. e.) §	101.§ (1. e.)
MNB elnökének felhatalmazása rendeletek kiadására	290.§ (4) bekezdés	180.§ (4) bekezdés

III. Közvetlenül alkalmazandó európai szintű jogszabályok

1. Az Európai Parlament és a Tanács 575/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról (CRR)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=OJ:L:2013:176:TOC>

- bevezető rendelkezések (52) működési kockázattal kapcsolatos politika, kockázatkezelési alapelvek meghatározása,
- 4. cikk 52. pont: Működési kockázat definíciójának meghatározása,
- 20. cikk: a csoportszintű módszertan engedélykérelmének ki kell terjednie a működési kockázati tőke csoporton belüli allokációjának módszertanára, a diverzifikációs hatás figyelembevételére,
- 92. cikk (3) e) pont: szavatolótőke követelmény előírása a működési kockázatokra,
- 95. cikk (3): a saját számlás kereskedést és jegyzési garanciavállalást nem végző befektetési vállalkozásokra vonatkozó külön szabályozás előírása,
- 97. cikk: befektetési vállalkozások fix működési költségeken alapuló tőkekövetelmény számítása, a Bizottság felhatalmazása RTS kiadására

- 312-314. cikk: a szabályozás korlátozottan teszi lehetővé azt, hogy az egyes módszerek (alapmutató, sztenderd és fejlett módszertan) az intézmények együttesen alkalmazzák, illetve korlátozottan teszi lehetővé a fejlettebb módszertanokról való visszalépést az egyszerűbb módszertanok irányába,
- 315-316. cikk: a tőkeszámítás alapmutató szerinti számítását rögzíti, az irányadó mutató fogalmának meghatározása azonban általános jellegű, a sztenderd módszertan számításainál is alkalmazandó. Főszabályként nincs az alkalmazásnak előzetesen teljesítendő speciális feltétele.
- 317-320. cikk: a tőkeszámítás sztenderd módszerének alkalmazási feltételeit, szabályait foglalja össze. Előírja az egyes tevékenységek üzletágakba történő maradéktalan besorolását és a tevékenységek diktált működési kockázataival arányos tőkeszükséglet számítását. Adott feltételek megléte esetén lehetővé teszi a lakossági és vállalati banki tevékenységre az általános szabályok helyett normalizált jövedelemmutató alkalmazását.
- 321-324. cikk: A fejlett módszer alkalmazásának minőségi és mennyiségi követelményeit írja elő. A minőségi követelmények között a use teszt, az önálló kockázatkezelési funkció, a veszteségadat gyűjtése, a dokumentáltság és a rendszeres felülvizsgálat az alapelvárások. A szabályozás előírja a veszteségesemények 7 esemény típus szerinti kategorizálását. A mennyiségi kérdéseket illetően kiemelésre érdemes, hogy más kockázati kategóriáktól eltérően a várt és nem várt veszteségeket is figyelembe kell venni a tőkeszükséglet kalkulációja során, a mérési rendszernek meg kell ragadnia a kis valószínűséggel bekövetkező, a súlyos potenciális kockázatot jelentő eseményeket.
- 446. és 454. cikk: tőkekövetelmény becslésére vonatkozó eljárások, a kockázatcsökkentésre alkalmazott biztosítások és kockázati transferek nyilvánosságra hozatali szabályainak előírása.
- 457. cikk: felhatalmazza a Bizottságot felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására a 315-324. cikkben foglalt szavatolótőke nem alapvető kiigazításaiban.
- 500. cikk: átmeneti rendelkezésként a Bazel I. alsó korlát alkalmazása 2017. december 31-ig fejlett mérési módszert alkalmazó intézményeknél.

2. EU Bizottság végrehajtási rendeletei

Az EU bizottsági rendeletek Magyarországon közvetlenül hatályosak, azokat nem szükséges nemzeti jogszabályban implementálni. A működési kockázathoz kapcsolódó rendeletek a következők:

- a) **A BIZOTTSÁG 529/2014/EU FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE (2014. március 12.) az 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a belső minősítésen alapuló módszeren és a fejlett mérési módszeren végrehajtott kiterjesztések és módosítások lényegességének értékelésére irányuló szabályozástechnikai standardtervezetek tekintetében történő kiegészítéséről**

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOL_2014_148_R_0008

A rendelet célja, hogy a hitel, működési és piaci kockázatok fejlett mérési módszereivel kapcsolatos változtatások értékelését a lényegesség tekintetében összhangba hozza, azokra egységes irányelveket, értékelési szempontokat fektessen le. A rendelet a hitelezési kockázatok Internal Rating Based (IRB), a működési kockázatok Advanced Measurement Approach (AMA) és a piaci kockázatok Internal Models Approach (IMA) módszertanára is kitér. A módosítások lényegességi szintjüktől, jellegükből adódóan

lehetnek felügyeleti hatóság jóváhagyásához kötöttek, előzetesen bejelentendő módosítások, illetve implicit olyanok, amelyekről nem szükséges a hatóságok értesítése.

- b) A BIZOTTSÁG (EU) 2015/942 FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE (2015. március 4.) az 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet kiegészítő 529/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendeletnek a piaci kockázatra vonatkozó szavatoló-tőke-követelmények kiszámításakor alkalmazott belső modellen alapuló módszereken végrehajtott kiterjesztések és módosítások lényegességének értékelésére irányuló szabályozástechnikai standardok tekintetében történő módosításáról**

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOL_2015_154_R_0001

A rendelet a Bizottság 529/2014/EU rendeletének módosítását tartalmazza, a működési kockázatokhoz kapcsolódóan kisebb pontosításokat tartalmaz, elsősorban a piaci kockázatok IMA módszerére vonatkozóan rögzít új, fontos kiegészítéseket. Magyar szempontból nem releváns, azt a feltételrendszert határozza meg, amikor egyértelmű, hogy egy fedezett kötvény értéke és a fedezetül szolgáló eszközeinek az értéke között szoros összefüggés van.

IV. Felügyeleti szabályozás

MNB rendelet:

Az MNB nem adott ki rendeletet működési kockázati tőkeszükséglet számítás témakörében.

Vezetői körlevél:

Az MNB Vezetői Körlevél formájában tette közzé a szektor felé a devizahitelek megsegítését célzó jogszabályoknak való megfelelésből eredő veszteségek működési kockázati tételként történő kezelésével kapcsolatos irányutatását:

<http://www.mnb.hu/letoltes/vezetoi-korlevel-honlapra-vegleges.pdf>

V. EBA ajánlások

- a) EBA GL az AMA változásokról (2012) részletezi és pontosítja az AMA változtatásainak kommunikációját a felügyeleti hatóságok felé. A GL nem foglalkozik modellezési, vagy kockázatkezelési kérdésekkel. Rendelkezései jelentős átfedésben megjelennek a hasonló tárgyban kiadott RTS-ben.**

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/105108/EBA-BS-2012-267--AOB_GL-AMA-extensions-changes-1.pdf

Az ajánlás a Validációs kézikönyv II. részének keretében került implementálásra.

http://www.mnb.hu/archivum/Felugyelet/root/fooldal/bal_menu/szabalyozo_eszkozok/felugyeletim_odszeranok/validacioskezikonyv/validacios_kezikonyv

b) EBA GL a befektetési szolgáltatási tevékenységek végzése során felmerülő működési kockázati események kezeléséhez fogalmazza meg a legjobb szakmai gyakorlatra vonatkozó álláspontját. Iránymutatást ad a felső vezetés irányítási és ellenőrzési funkcióinak ellátásához, a belső kontrollmechanizmusok kiépítéséhez és működtetéséhez, valamint a jelentési rendszer kialakításához.

<https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/CEBS-2010-216-%28Guidelines-on-the-management-of-op-risk-in-market-related-activities%29-%282%29.pdf>

Az EBA iránymutatásai a kereskedési tevékenység során felmerülő működési kockázatok kezeléséről 1/2012. (I. 6.) számú ajánlás keretében kerültek implementálásra.

<http://www.mnb.hu/letoltes/2012-i-6>

VI. Egyéb információk

1. Az Európai Bankhatóság működési kockázatokkal kapcsolatban közzétett kérdései és válaszai Q&As

<http://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa>

2. Az Európai Bankhatóság honlapjának működési kockázatokkal foglalkozó menüpontja

<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/operational-risk>

3. A Magyar Nemzeti Bank működési kockázatokkal kapcsolatban közzétett kérdései és válaszai

<http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/crdiv-crr/crdiv-crr-jogertelmezesei-kerdesek-es-valaszok/crdiv-crr-kerdesek-es-valaszok/mukodesi-kockazat>

4. Az EU Bizottság által előkészítendő rendelet tervezetek aktuális helyzetéről az alábbi linkeken lehet értesülni:

- Szabályozástechnikai standardok (RTS):

http://ec.europa.eu/finance/bank/docs/regcapital/acts/overview-crr-crdiv-rts_en.pdf

- Végrehajtás-technikai standardok (ITS):

http://ec.europa.eu/finance/bank/docs/regcapital/acts/overview-crr-crdiv-its_en.pdf

VII. Várható jogszabályi változások a működési kockázat tőkekövetelmény számítása terén

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság 2010 óta tervezi a működési kockázatok sztenderd tőkekövetelmény számítási módszertanainak felülvizsgálatát (BIA, TSA, ASA), illetve 2014-től elkezdődött a fejlett mérési módszertan (AMA) jövőjének újragondolása, újratervezése is. A Bizottság 2014 novemberében megjelent anyagában az AMA tőkekövetelmény számításra alkalmazott belső modellek jelentős egyszerűsítésének szükségességére hívta fel a figyelmet, mivel a szabályozói tőkekövetelmény számításához jellemzően kisebb hozzáadott értéke van, mint amennyivel komplexebb a többi kockázattípus tőkekövetelmény számítási módszertanához képest. Ezen kívül a többi kockázattípushoz viszonyítva aránytalanul több erőforrást igényel a belső modellek üzemeltetése.

A Bázeli Bizottság a 2015. szeptember 22-23-i ülésén fogalmazta meg először határozottan az AMA jövője kapcsán alkotott véleményét, mely szerint az AMA módszertant ki kell vezetni a Bázeli keretrendszerből és az eddigi sztenderd módszertanokat egy új Standardized Measurement Approach (SMA) módszertan venné át, annak érdekében, hogy az 1. pillérben csak és kizárólag egyetlen módszertannal lehessen működési kockázati tőkekövetelményt számszerűsíteni.

A BIS 2016. március 4-én konzultációs dokumentumot tett közzé a működési kockázat tőkekövetelményének számítására vonatkozó sztenderd módszer felülvizsgálatának kérdésével kapcsolatban¹, amely már arra a feltételezésre épül, hogy az AMA módszer valószínűsíthetően visszavonásra kerül.

Az AMA módszer esetleges kivezetése öt, a CRR-hez kapcsolódó technikai sztenderdet is érint, melyek közül három az AMA módszertanhoz kapcsolódik, míg kettő a sztenderd módszertanokra vonatkozik.

A modellek materiális változásával kapcsolatos RTS-t (529/2014/EU rendeletként) az EU Bizottság már elfogadta.

Az AMA keretrendszer validációjához szükséges, kvalitatív és kvantitatív minőségi szempontokat rögzítő, a CRR 312. cikk (4) bekezdés a) pontja alapján kiadandó RTS 2015. júniusa óta Final Draft formában elérhető, de az EU Bizottság elé a változó szabályozás miatt nem került előterjesztésre.

A különböző működési kockázati tőkekövetelmény számítási módszerek együttes alkalmazásával összefüggő feltételeket rögzítő, a CRR 314. cikk (5) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján, 2016. december 31-ig a Bizottság elé terjesztendő szabályozás technikai sztenderd sorsa szintén bizonytalaná vált.

Csakúgy, mint a működési kockázati tőkekövetelmény sztenderd módszertanához kapcsolódó két szabályozásé: az irányadó mutató számítási módszertanának meghatározásával összefüggésben, a CRR 316. cikkének (3) bekezdése alapján, valamint az üzletágakba történő besorolás alapelveiről rendelkező, a CRR 318. cikkének (3) bekezdése alapján, 2017. december 31-ig kidolgozandó rendeleteké.

¹ <http://www.bis.org/bcbs/publ/d355.htm>

A működési kockázatok sztenderd tőkekövetelmény számítási módszertanainak felülvizsgálata, illetőleg a fejlett mérési módszertan esetleges kivezetése a kapcsolódó EBA iránymutatások kidolgozásának ütemezésében is módosulásokat okoz.



Dr. Windisch László
alelnök